

Vanhusneuvostossa esille nousseet havainnot ja kehittämistarpeet sote-palvelujen palvelutarpeiden kartoituksen yhteydessä

Vanhusneuvosto kävi keskustelun sote-palvelujen palvelutarpeiden kartoituksesta Business Äänekoski -hankkeen esittelyn pohjalta.

Keskustelun yhteydessä todettiin, että **ikääntyneiden sote-palveluja koskeva palvelutarveanalyysi olisi tarkoituksenmukaista teettää Business Äänekoski -hankkeen kautta haastattelututkimuksena**. Haastatteluihin perustuva tutkimus mahdollistaisi ikäihmisten omien kokemusten, arjen haasteiden ja palveluihin liittyvien tarpeiden syvällisen esiin nostamisen sekä täydentäisi tilastotietoon perustuvaa tarkastelua.

Vanhusneuvosto totesi, että palvelutarveanalyysi tukisi kokonaiskuvan muodostamista ikääntyneiden palvelutarpeiden nykytilasta ja kehityssuunnista sekä auttaisi tunnistamaan palveluaukkoja, päällekkäisyyksiä ja kehittämiskohteita. Lisäksi todettiin, että **tutkimus tarjoaisi konkreettista tietopohjaa uusien palvelujen ja liiketoimintojen kehittämiseksi ja suuntaamiselle Äänekoskelle**, tukien paikallista elinvoimaa, yrittäjyyttä ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Palvelutarveanalyysi voisi siten toimia myös välineenä houkutellessa uusia palveluntuottajia ja innovatiivisia toimintamalleja alueelle.

Palvelutarpeiden kartoituksen eteneminen

Esittelyn mukaan Business Äänekoski toteuttaa sote-palveluihin liittyvien palvelutarpeiden kartoituksen toimeksiannosta. Kartoituksen esiteltiin etenevän kahdessa vaiheessa:

1. **Palvelutarpeiden tunnistaminen**, jossa tunnistetaan sote-palvelut, joiden osalta tarjolla olevat palvelut eivät tällä hetkellä ja/tai tulevaisuudessa vastaa riittävästi Äänekosken alueen asukkaiden tarpeita. Tämä vaihe ajoittuu loppuvuoteen (marras-joulukuu).
2. **Tarkempi palvelutarpeiden kartoitus priorisoidun palvelun osalta**, jossa syvennetään tarkastelua valittujen, keskeisten palvelujen osalta. Tämä vaihe ajoittuu alkuvuoteen (tammi-helmikuu).

Kartoituksen perusteella Business Äänekoski voi käydä keskustelua mahdollisten palveluntuottajien kanssa tarvittavien palvelujen tuottamisesta Äänekosken alueella.

Yhteistyö ja kokonaisuuden hallinta

Vanhusneuvosto piti tärkeänä, että kartoituksen tueksi järjestetään **yhteinen työkokous**, johon osallistuvat vanhus- ja vammaispalvelujen edustajat sekä kartoitusta toteuttavat tahot. Yhteisen työskentelyn nähtiin tukevan kokonaiskuvan muodostamista, eri asiakasryhmien tarpeiden huomioimista sekä palvelukokonaisuuksien yhteensovittamista.

Keskustelussa nousi esiin huoli siitä, että **palvelukentän pirstaloituminen vaikeuttaa kokonaisuuden hallintaa ja hahmottamista**. Tämä lisää riskiä sille, että osa asiakkaista jää

palvelujen väliin, mikä voi johtaa turvattomuuden tunteen lisääntymiseen ikäihmisten ja heidän läheistensä keskuudessa. Palvelutarveanalyysissa nähtiin tärkeänä tunnistaa palveluketjujen rajapinnat ja kehittää niitä selkeämmiksi ja sujuvammiksi.

Vanhusneuvostossa esille nousseet keskeiset havainnot

Keskustelussa nousi esiin useita teemoja, jotka vanhusneuvosto katsoo tärkeiksi huomioida palvelutarveanalyysissa:

- **Palvelujen saatavuus ja kustannukset**
Palvelutarpeiden kasvu sekä huoli palvelujen kustannusten noususta. Asiakasmaksujen kohtuullisuus ja palvelujen saavutettavuus erityisesti pienituloisten ikäihmisten näkökulmasta.
- **Kotiin vietävät ja tukipalvelut**
Kotiin vietävien palvelujen ja tukipalvelujen (esim. siivous-, asiointi- ja ateriapalvelut) riittävyys ja alueelliset erot palvelujen saatavuudessa.
- **Palvelujen yhteensovittaminen ja yhteistyö**
Tarve vahvistaa eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja parantaa palvelukokonaisuuksien yhteensovittamista asiakkaan näkökulmasta.
- **Kuljetus- ja liikkumispalvelut**
Kuljetuspalvelujen toimivuus ja riittävyys sekä liikkumisen haasteet palvelujen käytön esteenä.
- **Omaishoidon tuki**
Omaishoitajien jaksaminen, tukipalvelujen riittävyys ja palvelupolkujen selkeys.
- **Yksinäisyys, mielenterveys ja osallisuus**
Yksinäisyyden ja mielenterveyshaasteiden lisääntyminen sekä matalan kynnyksen palvelujen ja yhteisöllisten toimintojen merkitys hyvinvoinnin tukemisessa.
- **Digitaaliset palvelut ja ohjaus**
Digipalvelujen käyttöön liittyvät haasteet ja tarve henkilökohtaiselle neuvonnalle ja palveluohjaukselle.
- **Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki**
Ennaltaehkäisevien palvelujen ja varhaisen tuen vahvistaminen osana kokonaisvaltaista ikäihmisten hyvinvoinnin tukemista.

Yhteisöllisyys, arki ja asumisratkaisut

Vanhusneuvosto painottaa **yhteisöllisyyden esiin nostamista ja vahvistamista ikäihmisten asumisratkaisuissa**. Yhteisöllisyyden nähtiin tukevan osallisuutta, turvallisuutta ja arjen mielekkyyttä. Lisäksi korostettiin **yksinkertaisen, laadukkaan ja mielekkään arjen mahdollistamista**, jossa palvelut tukevat hyvää arkea eivätkä kuormita ikäihmisiä tarpeettomasti.

Innovatiiviset ratkaisut ja yritysyhteistyö

Vanhusneuvosto piti tärkeänä, että kartoituksen pohjalta **lähdetään kehittämään myös uusia ja innovatiivisia ratkaisuja**, eikä ainoastaan tarkastella olemassa olevia palveluja. Keskustelussa esitettiin, että jatkovalmistelussa voitaisiin hyödyntää **työpajamuotoista kehittämistä**, jossa yritykset ovat mukana ideoimassa ja kehittämässä palveluja tunnistettujen tarpeiden pohjalta.

Vieraskielisten ikäihmisten palvelutarpeet

Keskustelussa nostettiin esiin myös **vieraskielisten ikäihmisten palvelutarpeet**, jotka edellyttävät erityistä huomiota palvelutarveanalyysissa. Keskeisinä kehittämiskohteina tunnistettiin kielellinen saavutettavuus, ymmärrettävä viestintä, riittävä ja oikea-aikainen tiedonsaanti, toimiva palveluohjaus sekä kulttuurisensitiivisyys palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa. Vieraskielisten ikäihmisten osalta korostui tarve varmistaa, etteivät kielelliset tai kulttuuriset esteet heikennä palvelujen saavutettavuutta, osallisuutta tai koettua turvallisuutta.

